

VI. ТЪРГОВСКА ДЕЙНОСТ

1. Търговска политика

С оглед на разширяването на Европейския съюз от 1 май 2004 г. с 10 нови страни-членки, се проведе нов кръг от преговори между Р България и Европейската комисия за допълнителна либерализация на търговията със селскостопански стоки. В резултат на преговорите, на 14 май 2004 г. в Брюксел бе подписан Протокол за адаптиране на търговските аспекти на Европейското споразумение за асоцииране между ЕС и Република България. Допълнителният протокол към Споразумението, с който се въвеждат новите договорености в търговията със селскостопански стоки беше ратифициран със Закон, (обн. ДВ бр.44/27.05.2005 г.), и влезе в сила от 1 юли 2005 г.

Една от основните цели, която беше постигната в преговорния процес е запазването на преференциалните условия на търговия с новоприсъединилите се към Общността бивши членки на ЦЕФТА (Чехия, Унгария, Полша, Словакия и Словения), които са традиционни търговски партньори на България.

По отношение на вноса на български селскостопански стоки в ЕС:

- Премахнати са митата за неограничени количества експортноориентирани селскостопански стоки, като: пресни плодове и зеленчуци, консерви, конфитюри и желета, слънчогледово олио, тютюн и др., за които по предходното Споразумение бяха предоставени преференции в рамките на квоти. Към този списък са добавени и някои живи животни и птици за разплод, животински продукти, зърнени продукти, животински и растителни мазнини и масла, плодови пюрета и сокове, оцет и др.

- Увеличени са концесиите за внос в Общността на меса от животни от рода на ЕРД, свинско месо и продукти от него, пилешко месо и продукти от него, кисели млека, сирене, яйца, пресни домати, пшеница.

- На България са предоставени нови квоти за внос, с нулеви мита, за готови храни и колбаси от меса от животни от рода на ЕРД, мляко на прах и ориз.

- ЕС премахва минималните вносни цени за меките червени плодове, пресни или замразени, с добавка на захар - ягоди, малини, къпини, черници, касис.

Системата на входни цени, които ЕС прилага при внос на някои пресни плодове и зеленчуци продължава да действа. В рамките на последния кръг преговори, България успя да договори квоти от 2500 т за краставици за преработка, за които няма да се прилагат входни цени и 3000 т краставици за консумация, за които нивата на входните цени ще се намаляват постепенно с 10%, 20% и 30 % за период от 3 години. Предоставените от ЕС концесии по вноса на краставици, макар и частично, облекчават условията за внос на една от най-търгуваните стоки (вносът на краставици в ЕС съставлява 70% от общия внос на български стоки, спрямо които се прилагат входни цени). За сливите за преработка ЕС не прилага входни цени. По отношение на останалите продукти се прилагат допълнителни намаления на нивата на входните цени, които ще се използват преди прилагането на пълното специфично мито.

По отношение на вноса в България от ЕС:

- За най-чувствителните стоки - свинско и пилешко месо и колбаси, млечни продукти (за тези стоки беше оказан силен натиск от страна на ЕС за увеличаване на квотите до размера на текущата търговия), българската страна увеличи квотите само с количествата, за които действаша концесии в рамките на ЦЕФТА. Този подход бе възприет и по отношение на тютюна и киселите млека.

- За някои стоки беше договорено да се прилага двустранно 10%-но годишно нарастване на количествата по квотите.

В хода на преговорите беше отчетено искането на българските производители за разпределяне на договорените годишни квоти при внос на земеделски продукти с произход от ЕС, на 4 равни части (дяла) по тримесечия, с оглед осигуряване равномерност на вноса.

Неизползваните количества от квотата ще се добавят към разпределеното количество за следващия период, в рамките на определената година.

Споразумението за по-нататъшна либерализация на търговията с Европейския съюз, членството на България в Световната търговска организация /СТО/, както и сключените двустранни споразумения за свободна търговия играят положителна роля за активизиране на търговията със селскостопански стоки, създавайки благоприятни условия за преференциален достъп до различни пазари

Освен вече действащите двустранни споразумения за свободна търговия с Турция, Македония, Израел и Албания, през 2004 г. в сила влизат и три нови споразумения - със Сърбия и Черна гора - от 1 юни 2004 г.; с Молдова - от 1 ноември 2004 г. и с Босна и Херцеговина - от 1 декември 2004 г.

2. Структура и географско разпределение на външната търговия със селскостопански стоки през 2003 и 2004 г.

Анализът на външната търговия на България показва нарастване на стокообмена от 18 198 млн. щ.д. през 2003 г. на 24 257 млн.щ.д през 2004 г. (с 33,29%), независимо от неблагоприятната икономическа конюнктура на световните пазари.

По данни на НСИ, през 2004 г. се наблюдава ръст на износа от 2 432 млн. щ.д. и на вноса от 3 627 млн.щ.д., в сравнение с предходната година. По-голямото нарастване на вноса (с 33,73%) спрямо това на износа (с 32.67%) е довело до увеличение на отрицателното търговско салдо от 3 309 млн.щ.д. през 2003 г. на 4 503 млн.щ.д. през 2004 г. (Таблица VI.1.).

Таблица VI.1.

Външна търговия на Република България през 2003 и 2004 г.

Година	2003	2004	(хил. щ.д.) Изменение 2004/2003	
			В СТОЙНОСТ	В %
Износ - FOB	7 444 823	9 877 000	2 432 177	132,67
Внос - CIF	10 753 612	14 380 400	3 626 788	133,73
Салдо	- 3 308 789	- 4 503 400		
Стокообмен	18 198 435	24 257 400		

Източник: НСИ

Подобряването на конкурентноспособността на аграрния сектор доведе до повишаване на експортния потенциал на българската земеделска продукция. В същото време нараснаха и възможностите за преференциален достъп на българските преработени и непреработени земеделски стоки до международните пазари, в резултат от подписаните споразумения за свободна търговия. Това се отрази положително върху ръста на селскостопанския стокообмен, който нарасна с 34,88% - от 1 381 млн. щ.д. през 2003 г. на 1 863 млн. щ.д. през 2004 г.

През 2004 г. увеличение се наблюдава, както при износа - с 34,70%, така и при вноса на аграрни продукти - с 35,11%. Независимо от изпреварващия ръст на вноса спрямо износа, положителното търговско салдо в сектора се е повишило с 33,39% спрямо 2003 г. (Таблица VI.2).

Таблица VI.2.

Външна търговия със селскостопански стоки през 2003 и 2004 г. (хил. щ. д.)

Година	2003	2004	Изменение 2004/2003	
			в стойност	в %
Износ - FOB	783 192	1 054 988	271 796	134,70
Внос - CIF	598 022	807 984	209 962	135,11
Салдо	185 170	247 004	61 834	133,39
Стокообмен	1 381 214	1 862 972	481 758	134,88

Източник: НСИ

Увеличеният обем на търговията със селскостопански стоки през 2004 г. има съществен принос при формиране на общия външнотърговски стокообмен на страната. През 2004 г. относителният дял на аграрния износ спрямо общия представлява 10,7% - с 0,2% повече спрямо предходната година. Делът на селскостопанския внос от общия за страната през 2003 и 2004 г. е 5,6% (Таблица VI.3).

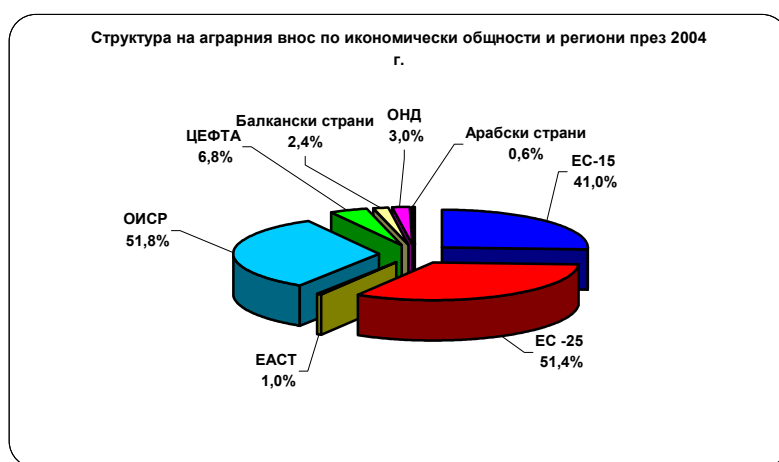
Таблица VI.3.

**Относителен дял на селскостопанските стоки
във външната търговия на Р България през 2003 и 2004 г.**

Година	2003	2004
Дял	в %	в %
Износ - FOB	10,5	10,7
Внос - CIF	5,6	5,6

Източник: НСИ

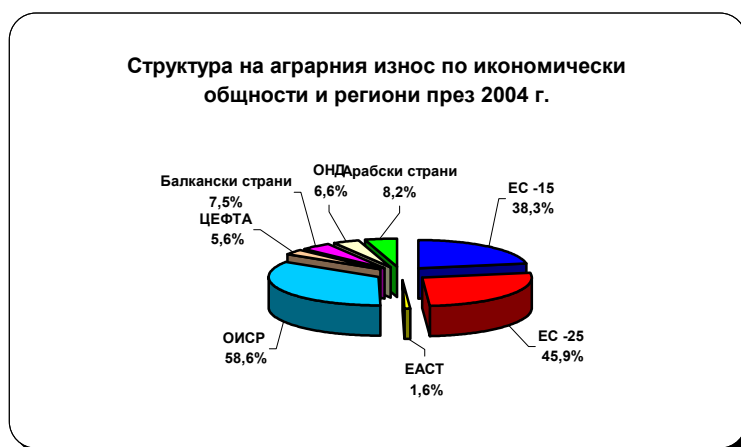
И през 2004 г. основен партньор в търговията със селскостопански стоки остават страните-членки на Европейския съюз. Общият стокообмен между България и ЕС - 15 за 2003 г. възлиза на 593,1 млн. щ.д. и е нараснал с 23,85% до 734,6 млн. щ.д. през 2004 г. Реализираният стокооборот през 2004 г. с ЕС - 25 е в размер на 899,1 млн. щ.д.

Фиг. VI.1

Р България е увеличила положително си търговско салдо при търговията с аграрни стоки с ЕС - 15 от 60,7 млн. щ.д. през 2003 г. на 72,6 млн. щ.д. през 2004 г. Положително е и салдото при търговията с ЕС - 25 - 69,1 млн. щ.д. (Таблица VI.4).

Относителният дял на аграрния износ за страните на ЕС, спрямо общия за 2004 г. е 38,25%, а вносът представлява 40,96%. (Фиг. № 1,2)

Фиг. VI.2

Разширяването на европейския пазар с десетте нови страни - членки доведе до промяна в структурата на търговията с аграрни стоки. Относителният дял на българския износ за страните от ЕС - 25 през 2004 г. представлява 45,9% от общия за страната, а повече от половината от внесените аграрни стоки (51,4%) са с произход от Общността.

Таблица VI.4.

Внос и износ на селскостопански стоки през 2003 и 2004 г. по икономически общности, страни и региони

ЗОНИ НА ТЪРГОВИЯ	2003					2004				
	ИЗНОС		ВНОС		САЛДО	ИЗНОС		ВНОС		САЛДО
	млн. щ.д.	%	млн. щ.д.	%		млн. щ.д.	%	млн. щ.д.	%	
Всички страни, от тях:	782,8	100	598,0	100	184,8	1 055,0	100	808,0	100	247,0
Европейски съюз -15	326,9	41,8	266,2	44,5	60,7	403,6	38,3	331,0	41,0	72,6
Европейски съюз -25	394,4	50,4	335,4	56,1	59,0	484,1	45,9	415,0	51,4	69,1
ЕАСТ*	9,2	1,2	5,6	0,9	3,6	17,0	1,6	8,4	1,0	8,6
ОИСР**,	466,3	59,6	332,3	55,6	133,9	617,9	58,6	418,2	51,8	199,7
в т.ч. САЩ	36,6	4,7	14,8	2,5	21,8	72	6,8	19,9	2,5	52,1
ЦЕФТА***	48,1	6,1	18,2	3,0	29,9	59,0	5,6	55,0	6,8	4,0
Балкански страни ****	61,6	7,9	8,9	1,5	52,7	78,9	7,5	19,7	2,4	59,2
ОНД,	65,4	8,4	24,9	4,2	40,5	70,1	6,6	23,9	3,0	46,2
в т.ч. Русия	32,1	4,1	5,5	0,9	26,6	41,5	3,9	4,3	0,5	37,2
Украйна	4,7	0,6	11,6	1,9	-6,9	2,2	0,2	14,3	1,8	-12,1
Арабски страни	27,1	3,5	3,4	0,6	23,7	86,1	8,2	5,2	0,6	80,9

Източник: Агенция „Митници“

*Включва Исландия, Княжество Лихтенщайн, Кралство Норвегия и Швейцария

**Включва Австралия, Канада, Нова Зеландия, САЩ и Турция

***Включва Румъния и Хърватия

**** Включва Албания, Босна и Херцеговина, Македония, Хърватско и Югославия

Стокообменът в стойностно изражение и структурата на търговията на България с отделните страни от ЕС - 15 и ЕС - 25 са посочени в Таблица VI.5 и Таблица VI.6.

Таблица VI.5.

Търговия с аграрни стоки със страните от ЕС - 15 през 2003 и 2004 г.

Страна	2003					2004				
	ИЗНОС		ВНОС		САЛДО	ИЗНОС		ВНОС		САЛДО
	хил. щ.д.	%	хил. щ.д.	%		хил. щ.д.	%	хил. щ.д.	%	
ОБЩО	326 855	100	266 159	100	60 696	402 626	100	330 965	100	71 662
АВСТРИЯ	25 113	7,7	14 414	5,4	10 699	27 394	6,8	19 718	6,0	7 675
БЕЛГИЯ	16 537	5,1	10 947	4,1	5 590	22 262	5,5	16 760	5,1	5 501
ДАНИЯ	3 274	1,0	10 690	4,0	-7 417	2 325	0,6	16 173	4,9	- 13 848
ФИНЛАНДИЯ	3 502	1,1	863	0,3	2 639	2 012	0,5	662	0,2	1 350
ФРАНЦИЯ	29 906	9,1	31 543	11,9	- 1 637	36 874	9,2	39 848	12,0	- 2 973
ГЕРМАНИЯ	81 595	25,0	43 546	16,4	38 048	84 860	21,1	49 447	14,9	35 413
ГЪРЦИЯ	62 385	19,1	71 602	26,9	- 9 217	93 942	23,3	85 272	25,8	8 670
ИРЛАНДИЯ	1 385	0,4	2 055	0,8	- 670	634	0,2	1 438	0,4	- 804
ИТАЛИЯ	55 799	17,1	21 833	8,2	33 966	62 013	15,4	26 859	8,1	35 154
ЛЮКСЕМБУРГ	90	0,0	97	0,0	-6	132	0,0	19	0,0	112
НИДЕРЛАНДИЯ	11 698	3,6	30 212	11,4	- 18 515	11 390	2,8	39 925	12,1	- 28 535
ПОРТУГАЛИЯ	6 955	2,1	640	0,2	6 315	3 280	0,8	472	0,1	2 807
ИСПАНИЯ	11 378	3,5	12 700	4,8	- 1 323	37 675	9,4	19 143	5,8	18 533
ШВЕЦИЯ	3 360	1,0	1 965	0,7	1 395	4 650	1,2	3 072	0,9	1 578
ВЕЛИКОБРИТАНИЯ	13 880	4,2	13 051	4,9	828	13 183	3,3	12 156	3,7	1 027

Източник: Агенция „Митници“

Около 78% от аграрния износ на България за ЕС-15 през 2004 г. е насочен за Гърция (23,3%), Германия (21,1%), Италия (15,4%), Испания (9,4%) и Франция (9,2%) (Фигура VI.3).

Фигура VI.3

Водещо място в експортната листа на българския износ за страните от Европейския съюз през 2004 г. заемат: тютюни, тип „Ориенталски“ – 8 832 т, на стойност 33 284 хил. щ.д.; цели или

половинки трупове от агнета – 5 998 т, на стойност 27 448 хил. щ.д.; семена от черен и шарен слънчоглед – 65 970 т, на стойност 21 712 хил. щ.д.; втлътен гъши черен дроб – 885 т, на стойност 13 987 хил. щ.д.; естествен мед – 4 591 т, на стойност 12 111 хил.щ.д.и др.

Вносът от ЕС се осъществява предимно от Гърция (25,8%), Германия (14,9%), Нидерландия (12,1%) и Франция (11,9%) (Фигура VI.4).

Фигура VI.4

Основните селскостопански стоки, внесени от ЕС през 2004 г. са: замразени обезкостени меса от домашни свине - 9 224 т, на стойност 13 994 хил. щ.д.; растителни масла - 8 448 т, на стойност 9 071 хил. щ.д.; сланина от домашни свине - 12 050 т, на стойност 7 311 хил. щ.д.; недекофеинизирано кафе - 1 977 т, на стойност 6 946 хил. щ.д.; какао на прах - 2 442 т, на стойност 5 840 хил.щ.д. и др.

През 2004 г. България е подобрила външнотърговския си баланс с Испания, Гърция, Италия, Швеция, Великобритания, Люксембург. Влошено е търговското салдо с Австрия, Дания, Финландия, Франция, Нидерландия, Португалия.

Таблица VI.6.

Търговия с аграрни стоки със страните от ЕС - 25 през 2003 и 2004 г.

Страна	2003					2004				
	ИЗНОС		ВНОС		САЛДО	ИЗНОС		ВНОС		САЛДО
	хил. щ.д.	%	хил. щ.д.	%		хил. щ.д.	%	хил. щ.д.	%	хил. щ.д.
ОБЩО	394 406	100	335 412	100	58 994	484 149	100	414 969	100	69 180
АВСТРИЯ	25 113	6,4	14 414	4,3	10 699	27 394	5,7	19 718	4,8	7 675
БЕЛГИЯ	16 537	4,2	10 947	3,3	5 590	22 262	4,6	16 760	4,0	5 501
ДАНИЯ	3 274	0,8	10 690	3,2	-7 417	2 325	0,5	16 173	3,9	-13 848
ФИНЛАНДИЯ	3 502	0,9	863	0,3	2 639	2 012	0,4	662	0,2	1 350
ФРАНЦИЯ	29 906	7,6	31 543	9,4	-1 637	36 874	7,6	39 848	9,6	-2 973
ГЕРМАНИЯ	81 595	20,7	43 546	13,0	38 048	84 860	17,5	49 447	11,9	35 413
ГЪРЦИЯ	62 385	15,8	71 602	21,3	-9 217	93 942	19,4	85 272	20,5	8 670
ИРЛАНДИЯ	1 385	0,4	2 055	0,6	-670	634	0,1	1 438	0,3	-804
ИТАЛИЯ	55 799	14,1	21 833	6,5	33 966	62 013	12,8	26 859	6,5	35 154
ЛЮКСЕМБУРГ	90	0,0	97	0,0	-6	132	0,0	19	0,0	112
НИДЕРЛАНДИЯ	11 698	3,0	30 212	9,0	-18 515	11 390	2,4	39 925	9,6	-28 535

ПОРТУГАЛИЯ	6 955	1,8	640	0,2	6 315	3 280	0,7	472	0,1	2 807
ИСПАНИЯ	11 378	2,9	12 700	3,8	-1 323	37 675	7,8	19 143	4,6	18 533
ШВЕЦИЯ	3 360	0,9	1 965	0,6	1 395	4 650	1,0	3 072	0,7	1 578
ВЕЛИКОБРИТАНИЯ	13 880	3,5	13 051	3,9	828	13 183	2,7	12 156	2,9	1 027
ЧЕШКА РЕПУБЛИКА	10 758	2,7	11 245	3,4	-487	11 607	2,4	14 655	3,5	-3 047
УНГАРИЯ	12 908	3,3	25 756	7,7	-12 849	15 755	3,3	29 279	7,1	-13 524
ПОЛША	23 684	6,0	20 316	6,1	3 368	31 788	6,6	26 689	6,4	5 098
СЛОВАШКА РЕПУБЛИКА	3 312	0,8	5 840	1,7	-2 528	4 629	1,0	6 755	1,6	-2 126
СЛОВЕНИЯ	3 777	1,0	750	0,2	3 028	2 708	0,6	443	0,1	2 265
ЛИТВА	3 212	0,8	3 358	1,0	-146	3 286	0,7	1 233	0,3	2 053
ЛАТВИЯ	3 786	1,0	63	0,0	3 723	3 080	0,6	215	0,1	2 865
ЕСТОНИЯ	2 685	0,7	-	-	2 685	1 762	0,4	740	0,2	1 023
КИПЪР	2 461	0,6	1 587	0,5	875	5 022	1,0	2 987	0,7	2 034
МАЛТА	968	0,2	338	0,1	629	1 887	0,4	1 009	0,2	878

Източник: Агенция „Митници“

И след разширяването на ЕС, от 1 май 2004 г., преобладаваща част от българския износ на аграрни стоки е насочен за Гърция, Германия, Италия, Испания и Франция, а от новоприсъединилите се държави най-предпочитани направления са Полша - 6,6% от общия износ за ЕС, Унгария - 3,3% и Чехия - 2,4% (Таблица VI.6, Фигура VI.5).

По отношение на вноса на селскостопански стоки, най-голям относителен дял от 25-те държави заемат Гърция, Германия, Нидерландия и Франция, а сред новите членки - Унгария - 7,1%, Полша - 7,1% и Чехия - 3,5%.

Търговия с аграрни стоки със страните от Централноевропейското споразумение за свободна търговия (ЦЕФТА)

След присъединяването от 1 май 2004 г. към ЕС на Чехия, Унгария, Полша, Словакия, Словения, които бяха членки на ЦЕФТА, Споразумението понастоящем включва България, Румъния и Хърватия.

Таблица VI.7

Търговия с аграрни стоки със страните от ЦЕФТА през 2003 и 2004 г.

(хил.щ.д.)

Страна	2003			2004		
	ИЗНОС	ВНОС	САЛДО	ИЗНОС	ВНОС	САЛДО
РУМЪНИЯ	38 661	16 854	21 807	35 411	53 334	-17 924
ХЪРВАТИЯ	9 448	1 348	8 100	23 448	1 630	21 818
ОБЩО	48 109	18 202	29 907	58 859	54 964	3 894

Източник: Агенция „Митници“

Спрямо 2003 г., аграрният стокообмен на България с Румъния и Хърватия е нараснал със 72% от 66 311 хил. щ.д. на 113 823 хил. щ.д. през 2004 г.

При търговията с аграрни стоки с Румъния, България традиционно формира положителен търговски баланс. Изключение прави 2004 година, когато, поради не добрата реколта от зърно през 2003 г., беше реализиран значителен внос на пшеница и на кюспета от Румъния, което се отрази негативно върху търговското ни салдо с нея.

В същото време се отбелязва изпреварващо нарастване на износа на български селскостопански стоки за Хърватия, спрямо вноса от там, което е причина за ръста на положителното търговско салдо на България през 2004 г. (Таблица VI.7).

Търговия с аграрни стоки със страните от Европейската асоциация за свободна търговия /ЕАСТ/

Независимо че външната търговия с аграрни стоки със страните от ЕАСТ не е много активна, през 2004 г. се наблюдава нарастване на стокообмена от 14 814 хил.щ.д. през 2003 г. на 25 251 хил. щ.д. (с 70,4%). Сред държавите от ЕАСТ Конфедерация Швейцария е най-предпочитаният партньор на българските износители на селскостопански стоки, като е формирано положително търговско салдо в размер на 8 010 хил.щ.д. (Таблица VI.8).

Таблица VI.8.

Търговия с аграрни стоки със страните от ЕАСТ през 2003 и 2004 г. (хил.щ.д)

Страна	2003 год.			2004 год.		
	износ	внос	салдо	износ	внос	салдо
НОРВЕГИЯ	1 583	717	866	1 534	984	550
ШВЕЙЦАРИЯ	7 666	4 646	3020	15 260	7 250	8 010
ИСЛАНДИЯ	-	69	-69	25	108	-83
ЛИХТЕНЩАЙН	-	133	-133	6	85	-79
ОБЩО	9 249	5 565	3 684	16 824	8 427	8 398

Източник: Агенция „Митници“

Търговия с аграрни стоки със страните от Организацията за икономическо сътрудничество и развитие /ОИСР/

По данни на НСИ, през 2004 г. аграрният износ за страните от ОИСР и вносът от тях представляват съответно 58,6% и 51,8% от общия обем на търговията. Износът се е увеличил от 466,3 млн.щ.д през 2003 г. на 617,9 млн.щ.д. през 2004 г., а вносът – от 332,2 хил.щ.д. на 418,2 хил.щ.д. В резултат на изпреварващия ръст на износа, през 2004 г. е нараснало и търговското салдо - с 49,1%, спрямо предходната година (Таблица VI.4).

Зони за свободна търговия

В условията на изострена конкуренция при търговията със земеделски стоки, получаването на преференциален достъп до националните пазари на други държави, на базата на сключени споразумения за свободна търговия придобива все по-важно значение за сектора като цяло. По тази причина, България се стреми да увеличава броя на преференциалните си партньори. Освен действащите споразумения с Турция (1998 г.), Македония (1999 г.), Израел (2001 г.), Албания (2003 г.), Хърватия (2001 г.), през 2004 г. в сила влязоха и двустранни споразумения със Сърбия и Черна гора, с Молдова и с Босна и Херцеговина.

През 2004 г. стокообменът с преференциалните ни партньори нараства с 34,4%, в сравнение с 2003 г. и достига 263 383 хил.щ.д. (увеличен с 31,1% износ, внос - с 43,3%). България е формирала положително салдо с почти всички преференциални партньори, като е подобрила търговския си баланс с Турция, Хърватия, Молдова, Израел, Албания, Босна и Херцеговина (Таблица VI.9).

Таблица VI.9.

Търговия с аграрни стоки със страните, с които България има сключени споразумения за свободна търговия през 2003 и 2004 г.

Страна	2003 год.			2004 год.		
	износ	внос	салдо	износ	внос	салдо
ТУРЦИЯ	73 013	38 146	34 867	97 050	52 190	44 861
МАКЕДОНИЯ	14 093	2 579	11 514	16 298	11 929	4 368
ХЪРВАТИЯ	9 448	1 348	8 100	23 448	1 630	21 818

МОЛДОВА	1 592	4 104	-2 513	964	2 382	-1 419
ИЗРАЕЛ	6 280	2 370	3 911	9 842	2 338	7 504
СЪРБИЯ И ЧЕРНА ГОРА	29 534	4 863	24 671	25 100	6 040	19 060
АЛБАНИЯ	6 164	55	6 109	11 038	86	10 952
БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА	2 382	16	2 366	3 030	18	3 011
ОБЩО	142 505	53 480	89 026	186 769	76 614	110 155

Източник: Агенция „Митници“

Балкански страни

Страните от Балканския регион са предпочитани търговски партньори за България, имайки предвид териториалната близост и производствената специализация. Освен това, с повечето от тях България поддържа отношения на преференциална основа, на базата на сключени двустранни и многостранни търговски споразумения.

През 2004 г. най-активен е бил износът на български селскостопански стоки за Турция, Гърция, Румъния и Сърбия и Черна Гора. Положителна промяна е настъпила при търговията с Гърция - от отрицателно за България през 2003 г., търговското салдо през 2004 г. е нараснало до положително. В същото време се е влошил резултатът при търговията с Румъния. Подобрил се е търговският баланс с Турция, Албания, Хърватия и Босна и Херцеговина. (Таблица VI.10)

Таблица VI.10

Търговия с аграрни стоки със страните от Балканския регион през 2003 и 2004 г.

(хил. щ. д.)

Страна	2003 год.			2004 год.		
	ИЗНОС	ВНОС	САЛДО	ИЗНОС	ВНОС	САЛДО
ТУРЦИЯ	73 013	38 146	34 867	97 050	52 190	44 861
ГЪРЦИЯ	62 385	71 602	-9 217	93 942	85 272	8 670
Р.МАКЕДОНИЯ	14 093	2 579	11 514	16 298	11 929	4 368
РУМЪНИЯ	38 661	16 854	21 807	35 411	53 334	-17 924
СЪРБИЯ И ЧЕРНА ГОРА	29 534	4 863	24 671	25 100	6 040	19 060
СЛОВЕНИЯ	3 777	750	3 028	2 708	443	2 265
АЛБАНИЯ	6 164	55	6 109	11 038	86	10 952
БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА	2 382	16	2 366	3 030	18	3 011
ХЪРВАТИЯ	9 448	1 348	8 100	23 448	1 630	21 818
ОБЩО	239 457	136 211	103 246	308 025	210 944	97 081

Източник: Агенция „Митници“

Търговия с държавите от ОНД

Държавите от ОНД ще продължават да играят водеща роля в търговския стокообмен, от гледна точка на възстановяване позициите на България на тези важни пазари. През 2004 г. българският експорт на земеделски стоки за страните от ОНД се е увеличил със 7,2%. Износът за Руската федерация е нараснал с 29,3% през 2004 г. и е формирано положително салдо в размер на 37,2 млн.щ.д. През 2004 г. търговското салдо с Украйна е отрицателна величина, вследствие на значителния внос, осъществен през годината и на почти двойното намаление на износа (Таблица VI.4).

Търговия с Арабските държави

През 2004 г. се наблюдава значително увеличение на обема на търговията със селскостопански стоки между България и Арабските държави, което до голяма степен се дължи на увеличаването на българският експорт. Аграрният стокообмен е нараснал три пъти спрямо предходната година - от 30,5 млн. щ.д. на 91,3 млн. щ.д.

Добрата зърнена реколта `2004 позволи да бъдат изнесени за арабските страни значителни количества пшеница, ечемик и царевица. В резултат на това се формира положителното търговско салдо, което три пъти и половина надвишава това през 2003 г. (**Таблица VI.4**).

3. Структура на износа и вноса по групи стоки

Износ

По данни на НСИ, през 2004 г. е осъществен износ на селскостопански и преработени стоки в размер на 1 054 988 хил. щ.д. (**Таблица VI.11**).

Основните групи стоки, формиращи структурата на аграрния износ през 2004 г. по раздели на Митническата тарифа са както следва:

- **Раздел I – “Живи животни и продукти от животински произход”**

Относителният дял на експорта на тези продукти представлява 17,31% от общия аграрен износ. Спрямо 2003 г. износът на стоките, включени в този раздел се е увеличил, в стойностно изражение, с 32,26%. През наблюдавания период най-значително е нараснал износът на меса и карантии, годни за консумация от всички категории животни - с 49,66%. Ръст на експорта се наблюдава и при млякото и млечните продукти - с 16,30%, риби и ракообразни - с 8,27%. Търговското салдо по този Раздел е в размер на 13 997 хил.щ.д. и бележи намаление с около 41,62%, в сравнение с предходната година;

- **Раздел II – “Продукти от растителен произход”**

През 2004 г. стоките от този раздел заемат 35,40% от износа на земеделска продукция. Най-голям дял от общия износ в този раздел са заемали житните растения – 14% (пшеница, ечемик, царевица), следват маслодайните семена – 11,11% (предимно маслодаен и шарен слънчоглед), плодове и зеленчуци – 8,11%. Търговското салдо по Раздел II е в размер на 137 289 хил.щ.д., като е нараснало с 15,4% спрямо формираното по този раздел през 2003 г.;

- **Преработени продукти - Раздел III – “Мазнини и масла от животински и растителен произход” и Раздел IV – “Продукти на хранителната промишленост, безалкохолни и алкохолни напитки и видове оцет, тютюни и обработени заместители на тютюна”**

Преработените продукти заемат 47,29% в структурата на аграрния износ на страната. През 2004 г. износът на стоки с по-голяма добавена стойност е нараснал в стойностно изражение с 33,97% спрямо 2003 г., като най-голямо е увеличението при мазнините и маслата от растителен произход – със 121,05%, обработените тютюни и цигари – с 96,73%, следвани от захар и захарни изделия – с 26,26% и др. Формираното през 2004 г. положително търговско салдо от преработена продукция е в размер на 95 718 хил.щ.д. и е нараснало повече от два пъти, в сравнение с предходната година.

Таблица VI.11.

Структура на външната търговия на България с аграрни стоки през 2003 и 2004 г.

Код	Раздели и страни	ИЗНОС-FOB					ВНОС-CIF					САЛДО 2003	САЛДО 2004
		2003		2004		2004/2003	2003		2004		2004/2003		
		хил. USD	дълг от общия износ на аграрни стоки в %	хил. USD	дълг от общия износ на аграрни стоки в %	%	хил. USD	дълг от общия внос на аграрни стоки в %	хил. USD	дълг от общия внос на аграрни стоки в %	%	хил. USD	хил. USD
а	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
	ОБЩО:	7 444 823		9 877 000		132,67	10 753 612		14 380 400		133,73	-3 308 789	-4 503 400
	в това число аграрни стоки:	783 193	100	1 054 988	100	134,70	598 022	100	807 984	100	135,11	185 171	247 004
	РАЗДЕЛ I	138 087	17,63	182 632	17,31	132,26	114 112	19,08	168 635	20,87	147,78	23 975	13 997
1	Живи животни	15 729	2,0	22 009	2,1	139,93	6 469	1,08	19 391	2,40	299,75	9 260	2 618
2	Меса и карантии, годни за консумация	57 053	7,28	85 384	8,09	149,66	61 349	10,26	90 663	11,22	147,78	-4 296	-5 279
3	Риби и ракообразни, годни за консумация	8 261	1,05	8 944	0,85	108,27	14 918	2,49	15 258	1,89	102,28	-6 657	-6 314
4	Мляко и млечни продукти, птичи яйца, естествен мед; продукти от животински произход, годни за консумация, неупоменати, нито включени другаде	54 908	7,01	63 858	6,05	116,30	27 840	4,66	38 643	4,78	138,80	27 068	25 216
5	Други продукти от животински произход, неупоменати, нито включени другаде	2 136	0,27	2 436	0,23	114,05	3 536	0,59	4 681	0,58	132,37	-1 400	-2 244
	РАЗДЕЛ II	272 677	34,82	373 413	35,40	136,94	153 683	25,70	236 125	29,22	153,64	118 994	137 289
6	Живи растения и цветарски продукти	3 107	0,40	2 370	0,22	76,29	6 434	1,08	9 456	1,17	146,97	-3 327	-7 086
7	Зеленчуци, растения, корени и грудки, годни за консумация	34 391	4,39	48 546	4,60	141,16	27 121	4,54	27 395	3,39	101,01	7 270	21 151
8	Плодове, годни за консумация; цитрусови или пъшеви кори	34 327	4,38	37 110	3,52	108,11	39 141	6,55	48 932	6,06	125,01	-4 814	-11 822
9	Кафе, чай, мате и подправки	16 081	2,05	16 238	1,54	100,97	20 837	3,48	23 973	2,97	115,05	-4 756	-7 735
10	Житни растения	64 087	8,18	147 648	14,00	230,39	34 541	5,78	72 466	8,97	209,80	29 546	75 182
11	Мелничарски продукти, малц, скорбяла и нишесте, инулин, пшеничен глютен	7 824	1,00	3 056	0,29	39,05	5 478	0,92	22 647	2,80	413,41	2 346	-19 591
12	Маслодайни семена и плодове; разни видове семена, семена за посев и плодове; индустриални или медицински растения; слама и фуражи	111 897	14,29	117 183	11,11	104,72	15 284	2,56	25 922	3,21	169,60	96 613	91 261
13	Клейове и смоли и др. растителни сокове и екстракти	415	0,05	747	0,07	179,96	4 771	0,80	5 113	0,63	107,18	-4 356	-4 367
14	Материали за сплитане и други продукти от растителен произход, неупоменати, нито включени другаде	548	0,07	516	0,05	94,08	76	0,01	221	0,03	291,02	472	294
	РАЗДЕЛ III	13 208	1,69	29 196	2,77	221,05	43 397	7,26	44 401	5,50	102,31	-30 189	-15 205
15	Мазнини и масла от животински и растителен произход; продукти от тяхното разпадане; обработени мазнини за хранителни цели; восъци от животински или растителен произход	13 208	1,69	29 196	2,77	221,05	43 397	7,26	44 401	5,50	102,31	-30 189	-15 205
	РАЗДЕЛ IV	359 221	45,87	469 747	44,53	130,77	286 830	47,96	358 823	44,41	125,10	72 391	110 923
16	Продукти от месо, риба или ракообразни, мекотели или други водни безгръбначни	10 539	1,35	11 505	1,09	109,16	8 585	1,44	8 477	1,05	98,74	1 954	3 028
17	Захар и захарни изделия	17 790	2,27	22 462	2,13	126,26	54 793	9,16	63 610	7,87	116,09	-37 003	-41 148
18	Какао и продукти от какао	18 260	2,33	16 687	1,58	91,39	37 928	6,34	38 705	4,79	102,05	-19 668	-22 018
19	Хранителни продукти, приготвени на базата на житни растения, брашна, скорбяла, нишесте или мляко, тестени сладкарски изделия	52 223	6,67	64 667	6,13	123,83	21 891	3,66	29 119	3,60	133,02	30 332	35 548
20	Хранителни продукти от зеленчуци, плодове или други растения	55 782	7,12	65 424	6,20	117,29	35 398	5,92	37 387	4,63	105,62	20 384	28 037
21	Разни видове хранителни продукти	18 377	2,35	19 197	1,82	104,46	44 294	7,41	61 022	7,55	137,77	-25 917	-41 825
22	Безалкохолни и алкохолни напитки и видове оцет	81 731	10,44	89 730	8,51	109,79	22 162	3,71	33 053	4,09	149,14	59 569	56 677
23	Остатъци и отпадъци от хранителната промишленост, пригодни за храна на животни	31 677	4,04	36 770	3,49	116,08	35 941	6,01	45 706	5,66	127,17	-4 264	-8 936
24	Тютюн и обработени заместители на тютюна	72 842	9,30	143 304	13,58	196,73	25 838	4,32	41 744	5,17	161,56	47 004	101 559

Източник: Агенция „Митници“

Водещо място през 2004 г. в експортната листа на страната заемат :

- Тютюни, тип Ориенталски – 36 312,8 тона, на стойност 108 467 хил.щ.д.;
- Пшеница – 513 188,3 тона, на стойност 61 736 хил.щ.д.;
- Семена от черен маслодаен и шарен слънчоглед – 252 759,1 тона, на стойност 69 087 хил.щ.д.;
- Вино с алкохолно съдържание ≤ 13% с обем до 2 литра – 43 519,9 тона, на стойност 40 771 хил.щ.д.;
- Агнешко месо - 6 928,4 тона, на стойност 34 312 хил.щ.д.

Останалите водещи стоки в структурата на аграрния износ за 2004 г. в стойностно изражение са посочени в Таблица VI.12.

Таблица VI.12

Водещи селскостопански стоки в износа на Р България през 2004 г.

Код по МТ	Наименование	Количество (тона)	Стойност (хил. щ.д.)
2401 10 60 0	Тютюни, "слънчево сушени", тип Ориенталски	36 312,8	108 467
1001 90 99 0	Друга пшеница	513 188,3	61 736
1206 00 99 8	Черен маслодаен слънчоглед в периода от 1 април до 30 септември	155 680,1	42 365
2204 21 80 0	Други вина с алкохолно съдържание ≤13%, с обем до 2l	43 519,9	40 771
0204 10 00 0	Цели/половин трупове от агнета, пресни или охладени	6 928,4	34 312
2402 20 90 0	Други цигари, съдържащи тютюн	4 283,4	28 089
1206 00 99 2	Черен маслодаен слънчоглед в периода от 1 октомври до 31 март	97 079,0	26 722
1003 00 90 2	Ечемик за фураж	242 313,9	26 240
1512 11 91 0	Сурово слънчогледово масло	35 990,6	20 484
1905 90 60 0	Хлебарски, тестени, сладкарски или бисквитени продукти с прибавка на подсладители	8 415,9	17 971

Източник: Агенция „Митници“

Внос

През 2004 г. в страната са внесени селскостопански стоки на обща стойност 807 984 хил. щ.д.

- **Раздел I - "Живи животни и продукти от животински произход"**

Относителният дял на вносът тези продукти представлява 20,87% от общия аграрен внос. Най-голям дял в този раздел заемат риби и ракообразни – 11,22% от общия селскостопански внос. През 2004 г. обемът на внесените по този раздел стоки е нараснал с 35,11% спрямо 2003 г. Най-съществен ръст на вноса се наблюдава при живите животни - с 199,75%, следван от меса и карантии, годни за консумация – с 47,78% и мляко и млечни продукти – с 38,8%;

- **Раздел II - "Продукти от растителен произход"**

През 2004 г. стоките от този раздел заемат 29,22% от вноса на земеделска продукция. Най-голям дял от общия внос в този раздел заемат житните растения – 8,97%, следвани от плодове, годни за консумация – 6,6% и др.;

- **Преработени продукти - Раздел III – "Мазнини и масла от животински и растителен произход" и Раздел IV – "Продукти на хранителната промишленост,**

безалкохолни и алкохолни напитки и видове оцет, тютюни и обработени заместители на тютюна”

Преработените продукти заемат 49,91% в структурата на аграрния внос на страната. През 2004 г. вносът на преработени стоки в стойностно изражение се е увеличил с 22,11% спрямо предходната година. Трябва да се отбележи, обаче, че темповете на нарастване на износа на тези стоки изпреварват тези на вноса (нарастване с 33,97%).

Водещи стоки при аграрния внос за 2004 г. в стойностно изражение са:

- Сурова захар от захарна тръстика предназначена за рафиниране - 279 708 тона, на стойност 52 602 хил. щ.д.;
- Други хранителни продукти, неупоменати другаде - 8 812,2 тона, на стойност 26 354 хил. щ.д.;
- Пшеница - 114 543 тона, на стойност 24 634 хил. щ.д.;
- Кюспета от соя - 86 279 тона, на стойност 26 354 хил.щ.д.;
- Месо от ЕРД - 31 495 тона, на стойност 24 421 хил.щ.д.

Останалите водещи, в стойностно изражение, стоки в структурата на аграрния внос за 2004 г. са посочени в **Таблица VI.13.**

Таблица VI.13.

Водещи селскостопански стоки при вноса в Р България през 2004 г.

Код по МТ	Наименование	Количество /тона/	Стойност (хил.щ.д.)
1701 11 10 0	Сурова захар от захарна тръстика, предназначена за рафиниране	279 708,0	52 602
2106 90 98 0	Други хранителни продукти, неупоменати другаде	8 812,2	26 354
2304 00 00 0	Кюспета и други твърди остатъци, дори смлени от соя	86 279,1	25 564
1001 90 99 0	Друга мека пшеница	114 543,4	24 634
0202 30 90 0	Други замразени обезкостени меса от едър рогат добитък	31 495,2	24 421
2401 20 10 0	Тютюни, "тръбно сушени", от типа Виржиния	6 371,3	22 050
1005 90 00 9	Друга царевица	123 653,7	21 314
0203 29 55 0	Замразени обезкостени меса от домашни свине	13 368,6	18 262
1101 00 15 0	Брашно от лемец и от мека пшеница	51 503,6	13 716
0803 00 19 0	Банани, пресни	49 963,2	13 413

Източник: Агенция „Митници”